

Małgorzata Kamola-Cieślik

Uniwersytet Szczeciński

Bezpieczeństwo energetyczne Polski a sytuacja ekonomiczna Kompanii Węglowej SA po 2014 roku

Wprowadzenie

Jednym z warunków bezpieczeństwa państwa jest zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego. Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w dokumentach polskiego parlamentu i Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej podejmowano próby zdefiniowania terminu „bezpieczeństwo energetyczne państwa”. Pojęcie starano się wyjaśnić w aspekcie politycznym, ekonomicznym i ekologicznym.

Pod względem politycznym bezpieczeństwo energetyczne państwa oznacza wyeliminowanie (względnie: ograniczenie) możliwości wywierania presji przez inne państwa (podmioty zewnętrzne) posiadające status dostawcy energii na państwa (podmioty) z deficytem własnych złóż surowców energetycznych¹.

W Ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne przez „bezpieczeństwo energetyczne” rozumie się „stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska”². Definicja ta wyjaśnia gospodarczy i ekologiczny aspekt bezpieczeństwa energetycznego. Zgodnie z nią, bezpieczeństwo energetyczne rozumiane jest jako zespół działań zmierzających do stworzenia warunków prawnych i ekonomicznych, dzięki

¹ A. Gradziuk, W. Lach, E. Posel-Częściak, K. Sochacka, *Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa?*, „Biuletyn Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych” 2002, nr 103, s. 706–708; M. Nowacki, *Prawne aspekty bezpieczeństwa energetycznego w UE*, Warszawa 2010, s. 20–22.

² Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, Dz.U. 1997, nr 54, poz. 348 z późn. zm.

którym można zagwarantować dostawy energii, konkurencyjność cen i spełnienie wymagań ochrony środowiska.

W rządowym programie *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, przyjętym przez parlament, pojęcie „bezpieczeństwo energetyczne” jest rozumiane podobnie jak w prawie energetycznym, jednak jego znaczenie zostało rozszerzone. Zwrócono bowiem uwagę na to, że bezpieczeństwo energetyczne oznacza nie tylko zapewnienie dostaw energii w celu zaspokojenia potrzeb krajowych, po akceptowanych cenach, ale i „optymalne wykorzystanie krajowych zasobów surowców energetycznych”³. Zgodnie z programem, rząd RP, podejmując działania mające na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego Polski, szczególną uwagę powinien zwrócić na wykorzystanie surowca, jakim jest węgiel. Węgiel kamienny, obok gazu ziemnego i ropy naftowej, jest jednym z głównych surowców energetycznych wpływających na bezpieczeństwo energetyczne Polski i jej sytuację ekonomiczną. Zdaniem prof. Adama Gwiazdy na terenie Polski znajduje się około 90% zasobów węgla kamiennego i 25% węgla brunatnego całej Unii Europejskiej⁴. Węgiel jest wykorzystywany m.in. do produkcji energii elektrycznej, w przemyśle (np. chemicznym, papierniczym, farmaceutycznym) oraz w gospodarstwach domowych.

Od roku 1990 podejmowano w zakresie górnictwa węgla kamiennego działania restrukturyzacyjne – chodziło o zwiększenie jego konkurencyjności i dostosowanie polskich kopalń do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej. Pomimo przeprowadzonych zmian nie udało się zachować konkurencyjności polskiego węgla w stosunku do węgla oferowanego na rynkach międzynarodowych. Koszty wydobycia surowca w Polsce należały i nadal należą do najwyższych na świecie, co przede wszystkim wynika z nieinnowacyjności polskiego górnictwa. Od 2013 r. w najtrudniejszej sytuacji znajdują się kopalnie prowadzące działalność w ramach Kompanii Węglowej Spółka Akcyjna (KW SA).

Likwidacja większości polskich kopalń oznacza uzależnienie Polski od węgla pochodzącego z importu, a to może niekorzystnie wpłynąć na bezpieczeństwo energetyczne państwa, tym bardziej że większość zużywanego przez Polskę gazu ziemnego i ropy naftowej sprowadzana jest z zagranicy.

Celem artykułu jest analiza polityki rządu RP w zakresie restrukturyzacji KW SA po 2014 r. oraz ukazanie jej efektów. Problematykę tę ukazano zarówno w kontekście protestów społecznych przeciwko skutkom restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, jak i cen węgla na światowym rynku oraz stanowiska spółek energetycznych wobec powstania Nowej Kompanii Węglowej SA (NKW SA).

Przeprowadzając analizę decyzji rządów Ewy Kopacz i Beaty Szydło w zakresie restrukturyzacji państwowych kopalń, starano się odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jakie czynniki miały wpływ na kryzys finansowy kopalń należących do KW SA?
- Jakie były założenia polityki polskiego rządu w zakresie restrukturyzacji KW SA?
- W jakim zakresie rząd E. Kopacz zrealizował założenia *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*?

³ *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2009, s. 8.

⁴ A. Gwiazda, *Bezpieczeństwo energetyczne Polski oparte na węglu. Przyszłość zależy także będzie od postępów w eksploatacji odkrytych złóż gazu łupkowego*, <http://wpolityce.pl/polityka/163244-bezpieczenstwo-energetyczne> [dostęp: 15.12.2015].

Kierunki restrukturyzacji i sytuacja ekonomiczna polskiego górnictwa węgla kamiennego przed 2014 r.

W roku 1989 górnictwo, mimo że było jedną z priorytetowych gałęzi gospodarki centralnie zarządzanej, działało nieefektywnie, a koszty wydobycia węgla przewyższały możliwe do osiągnięcia ceny rynkowe. Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego miała na celu poprawienie sytuacji ekonomiczno-finansowej kopalń i zwiększenie ich konkurencyjności. Pod koniec 1989 r. działalność prowadziło 70 kopalń węgla kamiennego, które zatrudniały około 415 tys. osób; w 1989 r. wydobyto ponad 177 mln ton węgla kamiennego⁵.

W latach 1990–2014 programy reform górnictwa węgla kamiennego poszczególnych rządów zakładały restrukturyzację organizacyjną, zatrudnienia, finansową, własnościową i techniczną. Objęte procesem restrukturyzacji przedsiębiorstwa miały odzyskać rentowność m.in. poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do rynkowego zapotrzebowania na węgiel, wzrost wydajności pracy, obniżenie kosztów produkcji, redukcję zatrudnienia i zadłużenia, uzyskanie płynności finansowej, zbywanie majątku nieprodukcyjnego i przestarzałego oraz zmianę organizacji zarządzania. Oprócz tych działań planowano zlikwidować kopalnie, których działalność przynosiła straty.

Trwająca od 1990 r. restrukturyzacja omawianej branży gospodarki nie przyniosła oczekiwanych efektów, o czym świadczyła sytuacja polskich kopalń pod koniec 2014 r. Przyczyną był brak konsekwentnego wdrażania programów restrukturyzacyjnych przez poszczególne rządy, m.in. na skutek akcji protestacyjnych i strajków górniczych związków zawodowych. Zmianom organizacyjnym w kopalniach nie zawsze towarzyszyła zaplanowana redukcja zatrudnienia oraz ograniczenie górniczych przywilejów. Widoczny był natomiast wzrost wynagrodzeń i brak zmian w Karcie górnika. W kopalniach przynoszących straty w ograniczonym zakresie inwestowano w rozwój techniczny, co wynikało z braku środków na ten cel.

W roku 1990 zlikwidowano scentralizowany system zarządzania kopalniami, co oznaczało, że rozpoczęły one działalność jako samodzielne podmioty podlegające regułom rynku. W 1993 r. powołano spółki węglowe, m.in. Jastrzębską Spółkę Węglową SA (JSW SA) i Katowicki Holding Węglowy SA (KHW SA)⁶. W skład spółek weszły poszczególne kopalnie.

Największa restrukturyzacja polskiego górnictwa została przeprowadzona przez wicepremiera i ministra gospodarki Janusza Steinhoffa w rządzie Jerzego Buzka. W latach 1998–2002 zlikwidowano 23 kopalnie, redukując zatrudnienie o 103 tys. miejsc pracy (z 243 tys. na 140 tys. zatrudnionych). Restrukturyzacja zatrudnienia była akceptowana przez górnicze związki zawodowe z uwagi na powstanie tzw. górniczego pakietu socjalnego (GPS)⁷. Pakiet mogli otrzymać górnicy, których staż pracy wynosił

⁵ M. Tatała, *Problemy Kompanii Węglowej przykładem społecznych kosztów odkładania reform*, „Profit Journal” 2015, nr 2, s. 20.

⁶ Ustawa z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, Dz.U. 1993, nr 16, poz. 69.

⁷ Szerzej na temat GPS w rozmowie z prof. A. Karbownikiem, który w rządzie J. Buzka zajmował stanowisko wiceministra gospodarki i był jednym z autorów programu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Zob. *Ty górnica żmijo! Rozmowy z profesorem Andrzejem Karbownikiem o restrukturyzacji polskiego górnictwa węgla kamiennego*, Katowice 2014 s. 198–203.

minimum pięć lat⁸. Największym zainteresowaniem cieszyły się urlopy górnicze oraz jednorazowe, bezwarunkowe odprawy pieniężne. Realizacja reformy górnictwa przez rząd J. Buzka była możliwa dzięki środkom finansowym pochodzącym z budżetu państwa i pożyczce z Banku Światowego⁹.

Tabela 1. Rządowe programy restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce po 1990 r.

Rząd	Resort odpowiedzialny za opracowanie programu	Data przyjęcia programu przez rząd	Nazwa programu
Jana Krzysztofa Bieleckiego	Ministerstwo Przemysłu i Handlu	wrzesień 1991 r.	Program reform i harmonogramy restrukturyzacji w sektorze energetycznym
Jana Olszewskiego		maj 1992 r.	Propozycje w sprawie programów restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego i brunatnego, górnictwa i elektroenergetyki, ciepłownictwa i przemysłu paliw ciekłych
Hanny Suchockiej		marzec 1993 r.	Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w Polsce – realizacja pierwszego etapu w ramach możliwości finansowych państwa
		lipiec 1993 r.	Program powstrzymania upadłości górnictwa węgla kamiennego w Polsce w okresie 15.07–31.12.1993 r.
Waldemara Pawlaka		lutym 1994 r.	Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego – program dla realizacji drugiego etapu w okresie 1994–1995
Józefa Oleksego		kwiecień 1996 r.	Górnictwo węgla kamiennego, polityka państwa i sektora na lata 1996–2000. Program dostosowania górnictwa węgla kamiennego do warunków gospodarki rynkowej i międzynarodowej konkurencyjności
Włodzimierza Cimoszewicza		maj 1997 r.	Korekta programu dostosowania górnictwa węgla kamiennego do warunków gospodarki rynkowej i międzynarodowej konkurencyjności z kwietnia 1996 r.
Jerzego Buzka	Ministerstwo Gospodarki	lipiec 1998 r.	Reforma górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 1998–2002
		grudzień 1999 r.	Korekta programu rządowego. Reforma górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 1998–2002

⁸ P. Rożyński, *Kopalnie pod dywanem*, „Wprost” 2015, nr 20, s. 43.

⁹ Bank Światowy na realizację programu *Reforma górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 1998–2002* udzielił Polsce dwóch pożyczek o łącznej wartości 400 mln dol. Zob. A. Fornalczyk, J. Choroszczak, M. Mikulec, *Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego. Programy, bariery, efektywność, pomoc publiczna*, Warszawa 2008, s. 63.

Leszka Millera	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej	listopad 2002 r.	Program restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003–2006 z wykorzystaniem ustaw anty kryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń
		styczeń 2003 r.	Program restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003–2006 z wykorzystaniem ustaw anty kryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń (z korektami wynikającymi z Porozumienia strony rządowej ze stroną związkową z dnia 11 grudnia 2002 r. oraz korektami wynikającymi ze stanu prawnego sektora na dzień 10 stycznia 2003 r.)
Marka Belki		kwiecień 2004 r.	Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004–2006 oraz strategia na lata 2007–2010
		wrzesień 2004 r.	Plan dostępu do zasobów węgla kamiennego w latach 2004–2006 oraz plan zamknięcia kopalń w latach 2004–2007
Jarosława Kaczyńskiego	Ministerstwo Gospodarki	wrzesień 2006 r.	Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015
Donald Tusk		lipiec 2007 r.	Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015
		lipiec 2009 r.	Korekta programu rządowego: Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015

Źródło: H. Paszcza, *Procesy restrukturyzacyjne w polskim górnictwie węgla kamiennego w aspekcie zrealizowanych przemian i zmiany bazy zasobowej*, „Górnictwo i Geoinżynieria” 2010, z. 3, s. 74–76; *Informacja o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w 2014 r. wraz z oceną realizacji Programu działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, sierpień 2015, s. 3.

Zachodzące zmiany wpłynęły na poprawę wyników osiąganych ze sprzedaży węgla. Nie w pełni przeprowadzona restrukturyzacja finansowa kopalń spowodowała jednak, że ich działalność zaczęła przynosić straty – w 2002 r. było to około 608 mln zł. W tej sytuacji kolejne rządy kontynuowały restrukturyzację górnictwa węgla kamiennego. Realizacja rządowych programów nie rozwiązała jednak problemu przestarzałego i zbędnego majątku produkcyjnego kopalń, który obciążał finansowo ich działalność.

W latach 2009–2010 Lubelski Węgiel „Bogdanka” SA (Kopalnia Bogdanka SA) i Kopalnia Węgla Kamiennego Silesia (KWK Silesia) zostały sprywatyzowane. W wyniku dokapitalizowania i restrukturyzacji ich działalność zaczęła przynosić zyski¹⁰.

W roku 2010 nastąpił widoczny wzrost ceny węgla na światowym rynku (w 2011 r. tona węgla kosztowała 124 USD). Był to najlepszy okres na przeprowadzenie inwestycji w polskich kopalniach w celu zmniejszenia kosztów wydobycia węgla. Niestety,

¹⁰ P. Rożyński, *op. cit.*, s. 42.

nie został on wykorzystany przez kierownictwo kopalń¹¹. Zamiast tego zwiększono wypłaty członków zarządu spółek węglowych oraz odprawy dla prezesów. Jednocześnie utrzymano przywileje dla górników, takie jak deputaty węglowe, nagrody z okazji Dnia Górnika (Barbórki), czternaste pensje oraz dodatki (szkolny, za pracę w nocy i w godzinach nadliczbowych).

Pod koniec 2012 r. działalność większości państwowych kopalń była deficytowa¹². Straty ze sprzedaży węgla poniosły wszystkie trzy spółki węglowe: KW SA¹³, KHW SA oraz JSW SA. Z powodu spadku zapotrzebowania na węgiel we wszystkich spółkach wystąpiła nadpodaż surowca.

W roku 2014 najtrudniejszą sytuację finansową miała KW SA, która odnotowała stratę ze sprzedaży węgla wynoszącą około 1,2 mld zł. Pod koniec 2014 r. zadłużenie KW SA wyniosło 2,4 mld zł. W tym samym roku do każdej tony węgla z budżetu państwa dopłacano około 40 zł, a na składowiskach węglowych (ogółem) zaległego 16 mln ton tego surowca. W wyniku rozmów rządu Donalda Tuska z przedstawicielami związków zawodowych KW SA ustalono, iż zarząd kompanii opracuje program naprawczy. Ponadto Sejm RP przyjął ustawę, dzięki której odroczone do 31 grudnia 2015 r. spłatę przez KW SA zaległych zobowiązań z tytułu składek na rzecz ZUS. Decyzje rządu D. Tuska miały charakter doraźnej pomocy kopalniom i miały ograniczać skutki ich problemów finansowych, a nie usuwać przyczyny. Brak zgody premiera D. Tuska na zamknięcie deficytowych kopalń był związany z zabieganiem o poparcie społeczne dla Platformy Obywatelskiej (PO) w zbliżających się wyborach do Parlamentu Europejskiego (PE) i samorządowych¹⁴.

Od połowy 2014 r. uregulowanie bieżących zobowiązań finansowych KW SA było możliwe dzięki środkom pozyskanym ze sprzedaży jednej z kopalń kompanii – Knurów-Szczygłowice SA (kupionej przez JSW SA) oraz przedpłat na dostawy węgla Polskiej Grupy Energetycznej SA (PGE SA).

W roku 2014 działalność prowadziły 23 państwowe kopalnie w ramach trzech spółek węglowych Skarbu Państwa (SP). Po przeprowadzeniu restrukturyzacji w państwowych kopalniach w latach 1990–2013 stan zatrudnienia zmniejszył się i wynosił około 80 tys. osób. Produkcja węgla kamiennego wyniosła 72,5 mln ton, co oznaczało, że Polska jest trzecim producentem tego surowca energetycznego w Europie (za Rosją i Ukrainą) i pierwszym w UE¹⁵.

Działalność rządu Ewy Kopacz w zakresie restrukturyzacji Kompanii Węglowej SA

Trwające prace nad programem naprawczym KW SA oraz niepewna sytuacja finansowa kopalń węgla kamiennego spowodowały, że 1 października 2014 r., w trakcie

¹¹ W. Gadomski, *Zły model naszego górnictwa*, „Gazeta Wyborcza”, 13.01.2015, s. 18.

¹² J. Dudala, *Czarna przyszłość polskiego węgla*, „Nowy Przemysł” 2014, nr 10, s. 57.

¹³ W 2003 r. utworzono KW SA. Zob. H. Paszcza, *Procesy restrukturyzacyjne w polskim górnictwie węgla kamiennego w aspekcie zrealizowanych przemian i zmiany bazy zasobowej*, „Górnictwo i Geoinżynieria” 2010, z. 3, s. 74.

¹⁴ R. Zasuń, *Jak uzdrowić śląskie górnictwo*, „Gazeta Wyborcza”, 23.12.2014, s. 21.

¹⁵ B. Warpechowska, *Czarne prognozy dla węgla kamiennego*, „Puls Biznesu”, 20–22.03.2015, s. 14.

trwania sejmowego *exposé* premier E. Kopacz, przedstawiciele górniczych związków zawodowych zorganizowali protest pod gmachem Sejmu RP. Protestujący związkowcy domagali się przede wszystkim rozmów z przedstawicielami rządu w sprawie pomocy państwa dla górnictwa, m.in. w formie dotacji (szczególnie dla KW SA) i ograniczenia importu węgla z zagranicy.

W sejmowym wystąpieniu premier rządu zapowiedziała restrukturyzację górnictwa węgla kamiennego w celu odzyskania rentowności i obniżenia kosztów produkcji przez wspieranie rozwoju nowoczesnych technologii węglowych¹⁶. Premier zaznaczyła, iż węgiel ma strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego Polski.

W styczniu 2015 r. rząd E. Kopacz przyjął *Plan naprawczy dla Kompanii Węglowej SA*¹⁷ i opracował projekt znowelizowanej ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015. Realizacja rządowego planu miała zapobiec upadkowi KW SA, która, pomimo bycia największą spółką węglową w UE (zatrudniająca około 40 tys. osób), przynosiła straty.

Rządowy plan naprawczy zakładał likwidację czterech kopalń (KWK Pokój, KWK Brzeszcze, KWK Sośnica-Makoszowy oraz KWK Bobrek-Centrum), których działalność przynosiła największe straty. Likwidacja tych przedsiębiorstw miała się odbyć w ramach Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA (SRK SA)¹⁸. Do spółki węglowej Węglokoks Kraj Sp. z o.o. planowano przekazać KWK Piekary. Pozostałe kopalnie¹⁹ miały zostać skonsolidowane w nowo powołanej spółce SP – Nowa Kompania Węglowa SA (NKW SA). Kopalnie działające w ramach NKW SA planowano zrestrukturyzować i doinwestować, co miało spowodować obniżenie kosztów wydobycia. Część udziałów NKW SA miała zostać przejęta przez nowych inwestorów, np. firmy energetyczne. W wyniku przeprowadzonych zmian NKW SA miała być zdolna do efektywnego konkurowania na rynku wewnętrznym.

Założono, że około 6 tys. pracowników zamykanych zakładów znajdzie zatrudnienie w innych kopalniach, natomiast ponad 5 tys. miało otrzymać tzw. pakiet ostonowy, czyli m.in. urlopy górnicze i jednorazowe odprawy pieniężne. Większość zwalnianych pracowników kopalń (ponad 3 tys. osób) mieli stanowić pracownicy administracji. Planowano wprowadzić sześciodniowy tydzień pracy i uprościć system wynagrodzenia. Rządowy plan naprawczy miał kosztować 2,3 mld zł, a środki na jego realizację miały pochodzić przede wszystkim z budżetu państwa²⁰.

¹⁶ Stenogramy z posiedzeń Sejmu RP VII kadencji: 76 posiedzenie Sejmu RP w dniu 1 października 2014 r., s. 7.

¹⁷ *Plan naprawczy dla Kompanii Węglowej SA*, Ministerstwo Gospodarki, styczeń 2015, s. 7.

¹⁸ Spółka Restrukturyzacji Kopalń SA została powołana w 2000 r. w ramach realizacji reformy górnictwa przez rząd J. Buzka. Do SRK SA trafiają dotacje z budżetu państwa; w 2014 r. wyniosły one 254 mln zł. Środki pochodzące z SRK SA przeznaczone są m.in. na wypłacanie rent wyrównawczych i deputatów węglowych rencistom i emerytom. Najwięcej środków jest przeznaczanych na wypompowywanie wody z nieczynnych już kopalń, aby zabezpieczyć przed zalaniem inne zakłady. Zob. A. Gruszczyńska, *Kompania Węglowa oddaje kopalnie do „czyśćca”*, „Gazeta Wyborcza”, 4.05.2015, s. 19.

¹⁹ Do NKW SA planowano przekazać 11 kopalń, m.in. KWK Chwałowice, KWK Rydułtowy-Anna, KWK Marcel, KWK Jankowice. Zob. G. Osiecki, C. Pytlos, *Restrukturyzacja kopalń na raty*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 19.01.2015, s. A8.

²⁰ J. Madeja, *Koniec Kompanii Węglowej*, „Gazeta Wyborcza”, 6.01.2015, s. 15.

Plan zamykania kopalń wywołał protesty górniczych związków zawodowych. W większość śląskich zakładów rozpoczęto strajki, które były wspierane przez opozycję parlamentarną, niepopierającą rządowego *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*. Górnicze związki zawodowe zarzuciły stronie rządowej brak konsultacji w sprawie koncepcji restrukturyzacji KW SA – pomimo wcześniejszych ustaleń²¹. Zarówno Prawo i Sprawiedliwość (PiS), jak i Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD) były przeciwne zamykaniu nierentownych kopalń. Jednocześnie nie przedstawiły rozwiązań, które mogłyby wpłynąć na poprawę sytuacji polskiego górnictwa węgla kamiennego. Zdaniem PiS, plan restrukturyzacji KW SA rządu E. Kopacz oznaczał likwidację większości zakładów. Politycy partii, w tym kandydat na prezydenta RP Andrzej Duda, zapowiedzieli, że „po wygranych wyborach PiS zamknięte kopalnie otworzy i będzie wszystko po staremu”²². Jedynie Ruch Palikota był przeciwny utrzymywaniu nierentownych kopalń i ustępstwom wobec górników.

Pod wpływem górniczych żądań podpisano porozumienie w sprawie restrukturyzacji KW SA, którego stronami były rząd i związki zawodowe. W wyniku porozumienia dokonano zmian w *Planie naprawczym dla Kompanii Węglowej SA*. Rząd wycofał się z zamiaru likwidacji kopalń²³. Strony porozumienia przyjęły, że funkcjonowanie nierentownych kopalń (lub ich części składowych, tzw. ruchów)²⁴ zostanie poddane naprawie w ramach SRK SA. Planowano sprzedaż kopalń Ruch Bobrek i KWK Piekary przedsiębiorstwu Węglkokoks Kraj Sp. z o.o. KWK Pokój SA miała pozostać w KW SA. Restrukturyzacja kopalń przekazanych do SRK SA miała polegać m.in. na ich sprzedaży lub utworzeniu spółek pracowniczych. W sytuacji braku inwestorów zainteresowanych przejęciem kopalń przewidziano wygaszanie produkcji i likwidację zakładów. W porozumieniu rządu i górniczych związków zawodowych nie określono liczby zwolnień pracowników oraz zasad udzielania im pomocy. Kwestie te miały być przedmiotem kolejnych ustaleń, podobnie jak wprowadzenie sześciogodniowego tygodnia pracy w NKW SA. Związkom zawodowym udało się wynegocjować z rządem wyższe odprawy dla załogi KW SA, która dobrowolnie zadeklarowała odejście z pracy²⁵.

Przekazanie kopalń przynoszących największe straty do SRK SA było konieczne, aby KW SA mogła dalej funkcjonować. Dzięki tym działaniom KW SA mogła zminimalizować koszty związane z utrzymaniem kopalń.

²¹ J. Dudala, *Pacjent stabilny. Stan ciężki*, „Nowy Przemysł” 2015, nr 2, s. 40; M. Pietraszewski, *Związkowcy nie dają się wypchnąć na emeryturę*, „Gazeta Wyborcza”, 13.01.2015, s. 19.

²² A. Grzeszak, *Krótki kurs czarnej magii*, „Polityka” 2015, nr 4, s. 14.

²³ A. Stankiewicz, *Rząd się ugiął przed górnikiemami*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 19.01.2015, s. A4.

²⁴ Dotyczyło KWK Brzeszcze, Ruch Centrum, Ruch Makoszowy. Zob. G. Osiecki, C. Pytlos, *op. cit.*

²⁵ W ramach planowanych programów dobrowolnych odejść dla załogi KW SA zmieniono wysokość odpraw. Zrezygnowano z jednorazowych odpraw dla górników dołowych, ponieważ wszyscy pracownicy otrzymali gwarancję zatrudnienia. Zwiększono natomiast wysokość odpraw dla górników odchodzących z pracy dobrowolnie. Osoby pracujące przy przeróbce mechanicznej miały otrzymać odprawę w wysokości dwunastu miesięcznych pensji, a nie jak było wcześniej przyjęte w wysokości dziesięciu miesięcznych wypłat. Taką samą odprawę miały otrzymać osoby zatrudnione na powierzchni (w tym w administracji), którym wcześniej zagwarantowano odprawę w wysokości niecałych czterech wypłat miesięcznych. Zob. B. Oksińska, *Nowa układanka dla górnictwa*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 19.01.2015, s. B3.

W czerwcu 2015 r. przez Węglokoks Kraj Sp. z o.o. miała zostać utworzona NKW SA. Do końca września 2015 r. planowano przekazać do nowo utworzonego podmiotu kopalnie należące do KW SA. Następnie przewidziano zbywanie udziałów kopalń nowym inwestorom – spółkom energetycznym SP, np. Tauronowi Polska Energia SA (Tauron SA), PGE SA, Enei SA. NKW SA miała być finansowana przez Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o., Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw i Węglokoks Kraj Sp. z o.o.²⁶. Strona rządowa miała wystąpić do Komisji Europejskiej (KE) z wnioskiem o umożliwienie skorzystania przez NKW SA z pomocy publicznej w ramach europejskiego funduszu dla inwestycji dla sektora górnictwa węgla kamiennego²⁷. Pozyskanie środków europejskich było niezbędne w celu przeprowadzenia restrukturyzacji kopalń w ramach NKW SA. Koszt realizacji programu restrukturyzacji KW SA szacowano na 2,3 mld zł. Istniało jednak małe prawdopodobieństwo otrzymania środków z UE na restrukturyzację. Zgodnie z unijnym prawem, Polska mogła otrzymać pomoc finansową na wygaszanie zakładów. Decyzja Rady UE z 2010 r. zabraniała bowiem udzielenia pomocy publicznej dla wydobycia węgla, a wszystkie nierentowne kopalnie nakazywała zlikwidować do 31 grudnia 2018 r.²⁸

22 stycznia 2015 r. Sejm RP przyjął nowelizację ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015²⁹. Wprowadzenie zmian w ustawie było niezbędne dla realizacji założeń *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*, m.in. umożliwiała nabycie kopalń przez SRK SA oraz określała zasady dobrowolnych odejść górników.

Realizacja założeń *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*

Pod koniec kwietnia 2015 r., zgodnie z założeniami planu naprawczego, KW SA przekazała nieodpłatnie KWK Makoszowy (powstała w wyniku podziału KWK Sośnica-Makoszowy) do SRK SA. Następnie do SRK SA trafiły KWK Brzeszcze i Zakład Górniczy Centrum (powstały w wyniku podziału KWK Bobrek-Centrum).

W maju Węglokoks Kraj Sp. z o.o. odkupił od KW SA KWK Bobrek i KWK Piekary. Obie kopalnie wymagały restrukturyzacji, przede wszystkim w zakresie zarządzania i zatrudnienia oraz doinwestowania w celu modernizacji środków produkcji. Odchodzący pracownicy mogli skorzystać z urlopów górniczych i wysokich odpraw.

Kopalnie przekazane do SRK SA czekały na inwestora zainteresowanego ich zakupem. Już na początku 2015 r. koncern energetyczny Tauron SA zadeklarował chęć zakupu KWK Brzeszcze. Przedstawione przez Tauron warunki zakupu były trudne do zaakceptowania przez SRK SA. Spółka energetyczna oczekiwała, że wraz z nabyciem KWK Brzeszcze nastąpi redukcja stałego zatrudnienia z 2084 do 828 etatów.

²⁶ D. Ciepela, *Energia bez entuzjazmu*, „Nowy Przemysł” 2015, nr 6, s. 49.

²⁷ J. Dudala, *Pacjent stabilny...*, *op. cit.*, s. 48.

²⁸ Decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla, Dz.Urz. UE 2010, nr 787.

²⁹ Ustawa z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015 oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2015, poz. 143.

W formie outsourcingu miało być zatrudnionych 715 pracowników. Ponadto planowano zmianę systemu wynagrodzeń. Warunki przedstawione przez Tauron nie zostały zaakceptowane przez związki zawodowe kopalni w Brzeszczu, tym bardziej że w styczniu 2015 r. rząd E. Kopacz obiecał nie przeprowadzać redukcji miejsc pracy w tym przedsiębiorstwie³⁰. Na początku października 2015 r. rada nadzorcza Tauronu SA podjęła decyzję o zmianie składu zarządu spółki. Dotychczasowego prezesa Dariusza Lubere zastąpił Jerzy Kurella (w latach 2013–2014 wiceprezes PGNiG SA). Bardzo prawdopodobne, że zmiany w zarządzie spółki energetycznej były związane z fiaskiem negocjacji w sprawie zakupu KWK Brzeszcze³¹. Nowy zarząd Tauronu wznowił rozmowy w sprawie zakupu kopalni z przedstawicielami SRK SA przy udziale strony społecznej. 19 października 2015 r. Tauron SA i SRK SA podpisały przedwstępna warunkową umowę sprzedaży aktywów KWK Brzeszcze. Umowa przewidywała, że Tauron za zadłużoną kopalnię zapłaci symboliczną złotówkę. Ponadto zarząd spółki energetycznej zawarł z organizacjami związkowymi porozumienie, w którym ustalono, że około 1500 pracowników kopalni przejdzie do nowego pracodawcy (Nowe Brzeszcze Grupa Tauron Sp. z o.o.) w trybie pozwalającym na zachowanie dotychczasowych warunków pracy lub odejście z pracy, korzystając z osłon socjalnych³². Zawarte porozumienie było dla górników korzystniejsze niż zaproponowane warunki zakupu kopalni przez stary zarząd Tauronu SA. Dzięki nabyciu kopalni Brzeszcze koncern energetyczny Tauron SA w ponad 50% mógł pokrywać „zapotrzebowanie na paliwo jednostek wytwórczych skupionych w koncernie”³³. W 2015 r. wskaźnik ten wyniósł około 40%. Zdaniem prezesa Tauronu J. Kurelli przejęcie kopalni miało zwiększyć niezależność koncernu energetycznego i pozwolić mu kontrolować koszty wydobycia węgla. Zanim jednak to miało nastąpić, przewidziano przeprowadzenie restrukturyzacji kopalni i zainwestowanie w nią około 200 mln zł w latach 2016–2017. Działania te miały doprowadzić do wydobycia wysokiej jakości węgla³⁴.

W czasie, kiedy trwały negocjacje w sprawie sprzedaży KWK Brzeszcze, SRK SA prowadziła rozmowy z PGE SA dotyczące przyszłości KWK Makoszowy. Do końca 2015 r. PGE SA nie podjęła ostatecznej decyzji w sprawie przejęcia kopalni.

W ramach realizacji założeń *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA* rząd E. Kopacz rozpoczął rozmowy z firmami energetycznymi (m.in. z PGE SA) w sprawie dokapitalizowania NKW SA. Zaangażowanie finansowe spółek energetycznych SP było konieczne do przeprowadzenia restrukturyzacji KW SA. Gabinet E. Kopacz oszacował, że NKW SA powinna zostać dokapitalizowana przez firmy energetyczne kwotą 1,5 mld zł. Spółki energetyczne nie wykazały jednak zainteresowania realizacją rządowego *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*, twierdząc, że jest mało

³⁰ B. Oksińska, *Tauron SA nie chce płacić za kopalnię Brzeszcze*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 6.08.2015, s. B1.

³¹ A. Wieczerek-Krusińska, *Trzęsienie ziemi w Tauronie. Polecały głowy za Brzeszcze*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 2.10.2015, s. B3; D. Ciepiela, *Fiasko rozmów ws. Brzeszcz. Zarząd Taurona do wymiany?*, http://gornictwo.wnp.pl/fiasko-rozmow-ws-brzeszcz-zarząd-taurona-do-wymiany,258585_1_0_0.html [dostęp: 20.12.2015].

³² D. Ciepiela, *Energetyka w górnictwie*, „Nowy Przemysł” 2015, nr 11, s. 5.

³³ B. Warpechowska, *Zielone światło dla kopalni Brzeszcze*, „Puls Biznesu”, dodatek specjalny, 4–5.12.2015, s. VI.

³⁴ J. Madeja, *Nie czuję się prezesem Tauronu na pięć tygodni*, „Gazeta Wyborcza”, 27.10.2015, s. 21.

prawdopodobne, aby w przyszłości sytuacja polskich kopalń się poprawiła³⁵. Istotny wpływ na stanowisko firm energetycznych miały utrzymujące się niskie ceny węgla na rynku światowym. Ponadto Tauron SA prowadziła negocjacje w sprawie nabycia KWK Brzeszcze, a Enea SA – w sprawie przejęcia Lubelskiego Węgla „Bogdanka” SA (Bogdanka SA). Z tego też powodu firmy te nie były zainteresowane inwestowaniem w NKW SA.

Pod koniec września 2015 r. rząd E. Kopacz zrezygnował z utworzenia NKW SA. Zdaniem wiceministra Skarbu Państwa, pełnomocnika rządu do spraw restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego Wojciecha Kowalczyka istniało duże prawdopodobieństwo, iż KE zakwestionuje plan powołania NKW SA ze względu na brak w jej strukturze prywatnego inwestora, np. banku. Ponadto brak zgody KE na powstanie NKW SA spowodowałby, że KW SA musiałyby zwrócić uzyskaną dotację, co w konsekwencji oznaczałoby jej bankructwo i utratę miejsc pracy przez około 35 tys. osób³⁶.

W tej sytuacji 30 września 2015 r.³⁷, podczas nadzwyczajnego posiedzenia rządu, postanowiono, iż kopalnie KW SA zostaną przejęte przez Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o., które w przeszłości było zaangażowane w restrukturyzację Huty Katowice SA i prywatyzację Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. Towarzystwo Finansowe Silesia nie miało dofinansować KW SA, ale udzielić jej pożyczek na zasadach rynkowych. Rząd zakładał przejęcie udziałów Towarzystwa Finansowego przez koncerny energetyczne kontrolowane przez państwo (Turon SA, PGE SA, Grupę Kapitałową Energia SA – Energia SA, Enea SA i PGNiG SA)³⁸. Nowe pomysły rządu w sprawie powołania NKW SA były bardzo ogólne. Nie określono, ile udziałów miałyby przejąć poszczególne spółki energetyczne ani jaki byłby ich wkład finansowy w Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.

Z powodu trudności związanych z powołaniem NKW SA w kopalniach KW SA ograniczono m.in. nakłady inwestycyjne o około 250 mln zł oraz przesunięto realizację niektórych zaplanowanych inwestycji³⁹.

Przyszłość Kompanii Węglowej SA w polityce rządu Beaty Szydło

25 października 2015 r. odbyły się wybory parlamentarne, zakończone sukcesem PiS. Po roku 1989 PiS został pierwszą partią polityczną, która utworzyła samodzielny rząd większościowy. Powołana na urząd premiera Beata Szydło 18 listopada w sejmowym *exposé* zaznaczyła, iż bezpieczeństwo energetyczne Polski to m.in. „zachowanie

³⁵ B. Oksińska, *Energetyka nie uratuje Kompanii Węglowej*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 7.07.2015, s. B1; B. Oksińska, T. Furman, *Plan rządu dla górnictwa sypie się. Nie ma planu B*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 25.08.2015, s. B1.

³⁶ B. Oksińska, *Rząd przegrywa z węglem*, „Rzeczpospolita”, 26.09.2015, s. A1.

³⁷ 30 września 2015 r. mijał termin zrealizowania porozumienia zawartego w styczniu 2015 r. pomiędzy rządem E. Kopacz a związkami zawodowymi KW SA.

³⁸ J. Dudala, *Silesia wyleczy górnictwo*, „Nowy Przemysł” 2015, nr 10, s. 5.

³⁹ Idem, *Terapia bez znieczulenia*, „Nowy Przemysł” 2015, nr 12, s. 54.

polskiego węgla jako źródła energii⁴⁰. W podobny sposób o bezpieczeństwie energetycznym i roli w nim polskiego węgla wypowiedziała się E. Kopacz w swoim rządowym programie.

Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii oraz rozwiązanie energetycznych problemów Polski było na tyle istotne dla premier B. Szydło, że powołała Ministerstwo Energii. Ministrem tego resortu został Krzysztof Tchórzewski. Prezes RM RP w sejmowym *exposé* zapowiedziała, iż minister energii zajmie się „w pierwszej kolejności górnictwem. Są koncepcje rozwiązania tego trudnego problemu i w porozumieniu z pracownikami górnictwa przystąpimy do ich realizacji⁴¹. Sprawy związane w powołaniem NKW SA oraz likwidacją nierentownych kopalń węgla kamiennego nie zostały uwzględnione w sejmowym wystąpieniu premier.

Minister energii K. Tchórzewski zapowiedział przeprowadzenie audytu spółek górniczych w celu oceny ich sytuacji ekonomiczno-finansowej i podjęcia działań restrukturyzacyjnych. Strona społeczna miała uczestniczyć w przeprowadzaniu audytu i wypracowaniu kierunków restrukturyzacji przedsiębiorstw. Priorytetem ministra jest podjęcie działań mających na celu zagwarantowanie bieżącej płynności finansowej KW SA, co dawałoby możliwość uregulowania zobowiązań finansowych wobec pracowników kopalń, m.in. z tytułu wypłat czy nagród z okazji Barbórki⁴².

Na początku grudnia 2015 r. premier B. Szydło podjęła decyzję, aby Agencja Rezerw Materiałowych (ARM) zakupiła węgiel zalegający na zwalach górniczych⁴³ (około 3,5 mln ton) należący do KW SA. Środki pozyskane ze sprzedaży surowca miały pomóc KW SA w wywiązaniu się ze zobowiązań finansowych w kolejnych miesiącach (m.in. wypłat dla pracowników).

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że decyzja premier B. Szydło będzie trudna lub niemożliwa do realizacji – np. z powodu stanowiska KE, która może uznać skup węgla przez ARM za niedozwoloną pomoc publiczną. Ponadto większość węgla, który zalega na zwalach, jest zajęta przez banki jako zastaw kredytu. W tej sytuacji sprzedaż surowca będzie musiała być poprzedzona negocjacjami.

Minister energii K. Tchórzewski powołał zespół do opracowania strategii rozwoju polskiego górnictwa i energetyki oraz planu ratowania KW SA przed bankructwem, zapowiedział powołanie NKW SA (pod inną nazwą) oraz podjęcie działań zmierzających do pozyskania inwestorów dla tego podmiotu⁴⁴. Jednocześnie likwidacja nierentownych kopalń stała się nieunikniona. Zadaniem K. Tchórzewskiego, „w miejsce każdej kopalni, która ma być zlikwidowana, powinna powstać nowa. Te kopalnie,

⁴⁰ Stenogramy z posiedzeń Sejmu RP VIII kadencji: 1 posiedzenie Sejmu RP w dniu 18 listopada 2015 r., s. 56.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² W grudniu 2015 r. KW SA wypłaciła pracownikom nie tylko miesięczne pensje, ale i dodatkowe wynagrodzenie z okazji Barbórki; była to kwota 300 mln zł. W tym samym czasie zadłużenie KW SA wynosiło ponad 4 mld zł. B. Oksińska, *Barbórka mocniej zaboli*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 20.11.2015, s. B4; A. Gruszczyńska, *Barbórka za pasem, krucho z kasą*, „Gazeta Wyborcza”, 10-11.11.2015, s. 26.

⁴³ Premier Beata Szydło: Agencja Rezerw Materiałowych zakupi węgiel zalegający na zwalach, <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/premier-beata-szydlo-agencja-rezerw-materialowych-zakupi-wegiel-zalegajacy-na.html> [dostęp: 28.12.2015].

⁴⁴ B. Oksińska, *Coraz gorszy klimat dla węgla*, „Rzeczpospolita. Ekonomia i Rynek”, 28.12.2015, s. B7.

w których wydobycie nie jest efektywne, zwłaszcza tam, gdzie węgiel wydobywa się na 800–900 metrów, należy zasypać⁴⁵. Również wicepremier i minister rozwoju Mateusz Morawiecki stwierdził, że najbardziej nierentowne szyby i części kopalń powinny zostać zamknięte, przy jednoczesnym zapewnieniu górnikom miejsc pracy⁴⁶. Premier B. Szydło zwracała uwagę na konieczność przeprowadzenia restrukturyzacji w sektorze górnictwa węgla kamiennego, ale nie wypowiedziała się na temat możliwości likwidacji nierentownych kopalń. Najprawdopodobniej dlatego, że w trakcie kampanii parlamentarnej złożyła górnikom obietnicę. Przyszła premier zapowiedziała, że żadna z kopalń nie zostanie zamknięta.

Podsumowanie

Specyfika polskiej gospodarki polega na tym, iż ponad 60% energii elektrycznej pochodzi ze spalania węgla kamiennego. Priorytetowym celem każdego rządu jest zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego państwa. Panie premier Ewa Kopacz i Beata Szydło, przedstawiając swoje programy rządowe, zaznaczyły, że bezpieczeństwo energetyczne Polski powinno opierać się na węglu, a sytuacja górnictwa wymaga zmian.

Kompania Węglowa SA jest największym koncernem węglowym w Polsce i Europie. W latach 2012–2015 jej działalność przynosiła straty. Gdyby była to spółka prywatna, dawno zostałaby zamknięta. Od kilku lat KW SA otrzymuje pomoc z budżetu państwa, czyli pieniądze podatników.

Odpowiadając na pierwsze pytanie postawione na początku artykułu, należy stwierdzić, że kryzys gospodarczy kopalń należących do KW SA był spowodowany kilkoma czynnikami, m.in. utrzymującymi się niskimi cenami węgla kamiennego na światowym rynku, zbyt wysokimi kosztami wydobycia surowca, utrzymaniem nieprodukcyjnego majątku kopalń oraz przerostami zatrudnienia (głównie w administracji), wysokimi zarobkami i odprawami dla kierownictwa przedsiębiorstw. Ponadto przeprowadzana restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 1990–2014 nie doprowadziła do likwidacji złej organizacji pracy i górniczych przywilejów.

Udzielając odpowiedzi na drugie pytanie, należy zauważyć, iż głównym założeniem *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA* było zamknięcie czterech najbardziej deficytowych zakładów i redukcja miejsc pracy. Pozostałe kopalnie miały zostać dokapitalizowane i restrukturyzowane w ramach NKW SA. W wyniku protestów górniczych, a następnie porozumienia między rządem E. Kopacz a górniczymi związkami zawodowymi, założenia *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA* zostały zmienione. Nowa wersja planu nie przewidywała zamykania kopalń i redukcji zatrudnienia. Założenia planu były ogólne, nie wskazano środków, dzięki którym można byłoby je zrealizować. Naprawa KW SA miała polegać na przeniesieniu kopalń odnotowujących największe straty do SRK SA oraz powołaniu przy udziale spółek energetycznych NKW SA. Postanowienia porozumienia nie rozwiązywały problemów

⁴⁵ *Kopalnie do przeglądu – wywiad z Krzysztofem Tchórzewskim, przyszłym ministrem energetyki*, „Gazeta Wyborcza”, 14–15.11.2015, s. 4.

⁴⁶ J. Dudala, *Pacjent stabilny...*, op. cit., s. 41.

KW SA, a przesuwały je w niedaleką przyszłość oraz pokazały, że górnictwo jest upolitycznionym sektorem gospodarki.

Opowiadając na ostatnie pytanie, należy stwierdzić, że rząd E. Kopacz w ograniczonym zakresie zrealizował założenia *Planu naprawczego dla Kompanii Węglowej SA*. Najbardziej deficytowe kopalnie przekazano do SRK SA. Kopalnia Brzeszcze, która odnotowywała największe straty, została zakupiona przez Tauron SA. Natomiast Węgłokoks Kraj Sp. z o.o. nabył KWK Bobrek i KWK Piekary. Sprzedane kopalnie muszą zostać dokapitalizowane i zrestrukturyzowane, aby ich działalność przyniosła zyski.

Rząd E. Kopacz nie rozwiązał problemów polskiego górnictwa węgla kamiennego. Rządowe obietnice dotyczące powołania NKW SA oraz pozyskania inwestorów zainteresowanych restrukturyzacją polskich kopalń nie zostały dotrzymane.

Po wyborach parlamentarnych 25 października 2015 r. problemy polskiego górnictwa są dla nowego rządu jednym z największych wyzwań. Zadaniem rządu Beaty Szydło powinno być określenie strategii rozwoju polskiego górnictwa węgla kamiennego, w której przedstawiono by sytuację polskich kopalń oraz decyzje, jakie należy podjąć, by ich działalność przynosiła zyski. Restrukturyzacja KW SA będzie możliwa dzięki porozumieniu między rządem, górnictwami związkami zawodowymi i kierownictwem kopalń. Osiągnięcie konsensusu będzie jednak dość trudne, m.in. dlatego, że na terenie KW SA działa około 230 związków zawodowych, które prezentują różne stanowiska w sprawie przyszłości polskiego górnictwa.

Istnieje duże prawdopodobieństwo, iż jedynym racjonalnym rozwiązaniem dla najbardziej deficytowych kopalń będzie ich sukcesywna likwidacja. Coraz częściej o takim rozwiązaniu mówią przedstawiciele rządu B. Szydło. W pozostałych spółkach górniczych należy przeprowadzić restrukturyzację. Kopalnie KW SA potrzebują dokapitalizowania, co będzie możliwe dzięki inwestorom zainteresowanym ich nabyciem. Pomysł przejęcia kopalń KW SA przez spółki energetyczne Skarbu Państwa wydaje się słuszny, chociażby ze względu na rynek zbytu węgla i zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego Polski. Innym rozwiązaniem mogłaby być ich prywatyzacja, a następnie restrukturyzacja.

Kopalnie Bogdanka SA i KWK Silesia są dowodem na to, iż działalność prywatnych kopalń – dzięki racjonalnemu zarządzaniu, prowadzeniu polityki inwestycyjnej i utrzymywaniu niskich kosztów wydobywania węgla – może być rentowna. Wpływ na tę rentowność ma również niedopuszczanie do przerostu zatrudnienia w administracji przedsiębiorstwa, brak przywilejów górniczych i kosztów związanych z utrzymaniem działaczy związków zawodowych oraz sześciodniowy tydzień pracy.

Bezpieczeństwo energetyczne Polski a sytuacja ekonomiczna Kompanii Węglowej SA po 2014 roku

Streszczenie

Istotnym elementem bezpieczeństwa energetycznego Polski jest węgiel kamienny, którego znaczne złoża są dostępne bezpośrednio w kraju. Prowadzona od 26 lat przez polski rząd restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego nie została zakończona. Od 2012 r. kopalnie Kompanii Węglowej SA działają nieefektywnie, a koszty wydobywania surowca

przewyższają możliwe do osiągnięcia ceny rynkowe. Celem artykułu jest analiza polityki polskiego rządu w zakresie restrukturyzacji KW SA po 2014 r. Problematykę tę ukazano w kontekście górniczych protestów wobec skutków restrukturyzacji kopalń, cen węgla na światowym rynku oraz pozyskania inwestorów zainteresowanych nabyciem kopalń. Przeprowadzając analizę decyzji rządu Ewy Kopacz, zwrócono uwagę na czynniki, które wpłynęły na kryzys gospodarczy kopalń należących do KW SA, oraz założenia i realizację programu naprawczego. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, iż rząd E. Kopacz nie rozwiązał problemów KW SA i w tej sytuacji zadaniem gabinetu Beaty Szydło będzie opracowanie strategii rozwoju górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz ocena obecnej sytuacji i przyszłości kopalń.

Słowa kluczowe: Polska, bezpieczeństwo energetyczne, program restrukturyzacji, przemysł górnictwa węglowego

The energy security of Poland versus the economic situation of Kompania Węglowa SA after 2014

Abstract

The energy security of Poland relies on coal, whose substantial reserves are to be found in the country. The restructuring programme of coal mining industry has not been, as yet, completed. Since 2012, the mines of Kompania Węglowa SA (KW SA) have not been operating effectively and the cost of getting coal from underground exceeds coal's free market price. The aim of the paper is to examine the policies of the Polish government after 2014, focused on the restructuring of KW SA. The problem is presented in the context of miners protesting against the restructuring effects in their mines, coal prices on the international market and attempts made to attract foreign investors who would be willing to buy Polish coal mines. While analysing the decisions made by Ewa Kopacz's government, attention was paid to those factors that affected the economic crisis in KW SA coal mines as well as to the guidelines and the implementation of the recovery plan. Following the analysis, it was found that the government of Ewa Kopacz did not solve the problems facing KW SA. Consequently, it will be for Beata Szydło's government to work out a development strategy for the Polish coal mining industry and to assess the current and future situation of Polish mines.

Key words: Poland, energy security, restructuring programme, coal mining industry

Экономическое положение «Угольной компании АО» на фоне энергетической безопасности Польши после 2014 года

Резюме

Важным элементом энергетической безопасности Польши является добыча каменного угля, значительные залежи которого находятся непосредственно в стране. Имеющая место в течении последних 26 лет реструктуризация сектора добычи угля, проводимая польским правительством, не была завершена. От 2012 года шахты «Угольной компании АО» работают неэффективно, а стоимость добычи

сырья превышает рыночные цены. В статье дан анализ политики польского правительства, направленной на реструктуризацию «Угольной компании АО» после 2014 года. Существующие проблемы показаны в контексте протестов шахтеров против последствий реструктуризации шахт, цен на уголь на мировом рынке и привлечения инвесторов, заинтересованных покупкой шахт. Проведен также анализ решений правительства Евы Копач, обращено внимание на факторы, которые повлияли на экономический кризис шахт, принадлежащих «Угольной компании АО», обсуждено планы и реализацию правительственной программы. Проведенный анализ показал, что правительство Е. Копач не решило проблем «Угольной компании АО». В связи с этим, задачей кабинета Беаты Шидло будет разработка стратегии развития угольной промышленности в Польше, проведение оценки существующей ситуации и будущего шахт.

Ключевые слова: Польша, энергетическая безопасность, программа реструктуризации, угольная промышленность